

ANNA BARTNIK

Uniwersytet Jagielloński

W cieniu południowego sąsiada – Kanada i jej hiszpańskojęzyczni imigranci

Kanada jest krajem wielokulturowym, którego kultura uformowana została przez rzesze imigrantów. Pod tym względem powieliła drogę rozwojową swojego południowego sąsiada, USA. Wyrostała z tradycji kolonialnych i zbudowała swoje istnienie na podstawie kolejnych napływających fal imigrantów. Historycznie najwięcej ludności napływowej przybyło z Europy, ale współczesne trendy migracyjne pokazują, że najlichniesza jest grupa nowo przybywających z Azji. Sumarycznie populacja imigracyjna w Kanadzie wywodzi swój rodowód z blisko 200 państw na świecie, czyli niemal zewsząd¹.

Popularne stwierdzenie o narodzie imigrantów kojarzy się jednak powszechnie z USA, choć do państw o tradycyjnym imigracyjnym rodowodzie zalicza się również Australię czy Nową Zelandię. Określenie to łączone jest przede wszystkim z książką amerykańskiego prezydenta Johna Fitzgeralda Kennedy'ego pod tytułem *A Nation of Immigrants*, która ugruntowała przeświadczenie o specjalnej roli, jaką odegrali i nadal odgrywają imigranci w Stanach Zjednoczonych. Uwaga, jaką poświęca się migracjom do Kanady, jest nieporównywalnie mniejsza niż w przypadku południowego sąsiada. Współczesna Kanada potrzebuje imigrantów. Ogromne terytorium w połączeniu z niewielką liczbą zamieszkującej go ludności oraz dobra kondycja ekonomiczna sprawiają, że Kanadyjczycy dość przychylnie postrzegają zjawisko imigracji, a imigranci wysoko oceniają oferowane im

¹ *Immigration and Ethnocultural Diversity in Canada*, National Household Survey 2011, Statistics Canada, [online] <http://www.statcan.gc.ca>, 28 VI 2015. W zależności od przyjętej definicji można uznać, że na świecie istnieje od 193 do 254 państw.

możliwości². Znajduje to odzwierciedlenie w statystykach obrazujących intensywność strumienia imigracyjnego. Według danych szacunkowych z 2014 roku saldo migracji (*net migration rate*)³ dla Kanady wyniosło 5,66, zaś dla USA połowę mniej, tj. 2,45⁴. Oznacza to, że do Kanady przybyło relatywnie więcej imigrantów niż do jej południowego sąsiada. Wśród niemal 36 milionów⁵ ludzi zamieszkujących jej obszar zdecydowana większość to ludność napływowa, która na przestrzeni wieków osiedliła się na tym terytorium. Pozostały procent (ok. 4%) stanowi ludność rdzenna, której udział rośnie w ostatnich latach ze względu na zwiększający się w tej grupie przyrost naturalny.

Imigranci zawsze stanowili ważny komponent społeczeństwa kanadyjskiego. Ich udział procentowy zmieniał się na przestrzeni czasu od 13% w 1901 roku do 22% w 1931 roku⁶. W analogicznych latach w USA procent ten wynosił odpowiednio 13,6% w 1901 roku oraz 11,6% w 1930 roku⁷. Badanie National Household Survey przeprowadzone w Kanadzie w 2011 roku dostarczyło uaktualnionych danych dotyczących populacji imigrantów mieszkających na terytorium tego państwa. Statystyki wskazują, że w 2006 roku cudzoziemcy stanowili 19,8% społeczeństwa kanadyjskiego, a pięć lat później, w 2011 roku, odsetek wzrósł do 20,6%⁸. Te dane odzwierciedlają narastający w ostatnich latach trend migracyjny wskazujący, że coraz więcej imigrantów wybiera Kanadę jako miejsce docelowe. Warto podkreślić równocześnie, że wśród najbogatszych państw świata zrzeszonych w G8⁹ Kanada z aktualnymi wskaźnikami migracyjnymi wysunęła się na prowadzenie w zakresie intensywności strumienia migracyjnego¹⁰. Według danych OECD tylko Australia

² D. Harman, *Mexicans Head North for a Better Life. Way North*, „The Christian Science Monitor”, 28 X 2005, [online] <http://www.csmonitor.com/2005/1028/p01s04-woam.html>, 19 VI 2015.

³ Saldo migracji (*net migration rate*) to różnica pomiędzy liczbą przyjeżdżających i wyjeżdżających z danego kraju w danym roku, w przeliczeniu na 1000 mieszkańców, za: *Society at a Glance 2014. OECD Social Indicators*, OECD Publishing, 2014, s. 90.

⁴ *The World Factbook*, Central Intelligence Agency, [online] <https://www.cia.gov/library/publications/the-world-factbook/rankorder/2112rank.html>, 19 VI 2015.

⁵ *Canada's Population Estimates, Fourth Quarter 2014*, Statistics Canada, [online] <http://www.statcan.gc.ca/daily-quotidien/150318/dq150318c-eng.pdf>, 5 VI 2015.

⁶ G. Neuwirth, *Toward a Theory of Immigrant Integration*, [w:] *Immigrant Canada: Demographic, Economic and Social Challenges*, eds. L. Driedger, S. S. Halli, Toronto 1999, s. 63.

⁷ *Profile of the Foreign Born Population in the United States*, Minnesota 1999, s. 9.

⁸ *Immigration and Ethnocultural Diversity...*

⁹ Obecnie G7. Po aneksji Krymu przez Rosję w 2014 roku państwo to zostało zawieszona w prawach członkowskich.

¹⁰ *Canada's foreign-born population soars to 6.8 million*, CBC News Canada, [online] <http://www.cbc.ca/news/canada/canada-s-foreign-born-population-soars-to-6-8-million-1.1308179>, 28 VI 2015.

miała wyższy odsetek imigrantów – 26,8%. Dla porównania tuż za Kanadą znalazły się Niemcy (13%) oraz Stany Zjednoczone (12,9%)¹¹.

USA i Kanada, dwa docelowe państwa migracyjne na kontynencie północnoamerykańskim, wykazują pewne podobne cechy. Do połowy XX wieku Europejczycy stanowili dominującą część strumieni migracyjnych skierowanych do obu krajów¹². Gwałtowny wzrost liczby imigrantów pozaeuropejskich, poczynszszy od lat 60. XX wieku, odnotowany został zarówno w USA, jak i Kanadzie. W 1850 roku w Stanach Zjednoczonych Europejczycy stanowili 92% populacji imigrantów, w 1960 roku 75%, a w 1997 roku ich udział spadł do 17%¹³. W tym czasie w Kanadzie można było obserwować podobne zjawisko. W 1951 roku spośród dziesięciu czołowych krajów, z których pochodzili ówcześni imigranci, dziewięć to były państwa europejskie (sześć zaś spośród tych dziesięciu to państwa północnoeuropejskie). W 1976 roku już sześć spośród czołowej dziesiątki stanowiły kraje pozaeuropejskie, a w połowie lat 80. imigranci z Wietnamu i Hong Kongu zajęli dwa pierwsze miejsca w tym rankingu. Brytyjczycy w latach 90. zajmowali dziewiąte miejsce wśród dziesięciu najliczniejszych grup migrujących do Kraju Klonowego Liścia¹⁴. Współcześni imigranci w przeważającej części przybywają z Azji i stanowią między 50% a 60% liczby wszystkich nowo przybywających¹⁵, co w porównaniu do 8,5% notowanych przed rokiem 1970 stanowi istotną różnicę¹⁶.

Drugim ważnym liczebnie składnikiem współczesnego strumienia migracyjnego do Kanady są Latynosi. Obywatele państw karaibskich, środkowo- czy południowoamerykańskich stanowili 12,3% wszystkich nowo przybywających w przedziale czasowym 2006-2011. Dla porównania w poprzednim badanym pięcioleciu było to 10,3%. Największy jednak udział Latynosów w fali migracyjnej napływającej do Kanady odnotowano w latach 70. XX wieku – 17,3%¹⁷. W 2006 roku w Kanadzie mieszkało 317 tys. Latynosów, w 2011 roku ponad pół miliona, a projekcje

¹¹ OECD, *International Migration Outlook 2012*, OECD Publishing, 2012, [online] http://dx.doi.org/10.1787/migr_outlook-2012-en, 28 VI 2015.

¹² S. Huntington, *Zderzenie cywilizacji*, przeł. H. Jankowska, Warszawa 1997, s. 296.

¹³ *Profile of the Foreign...*

¹⁴ L. Driedger, S. S. Halli, *The Immigrant Challenge 2000*, [w:] *Immigrant Canada. Demographic, Economic and Social Challenges*, eds. L. Driedger, S. S. Halli, Toronto 1999, s. 4.

¹⁵ Przez ostatnie dziesięć lat Kanada przyjmowała rocznie średnio 250 tys. imigrantów. Na początku 2016 roku zapowiedziano jednak zwiększenie limitu z 280 tys. do 300 tys. *Kanada zwiększa plany migracyjne*, „Puls Biznesu”, 12 III 2016, [online] <http://www.pb.pl/4426424,40138,kanada-zwieksza-planymigracyjne>, 15 VI 2016.

¹⁶ *Immigration and Ethnocultural Diversity...*

¹⁷ *Ibidem*.

na rok 2031 wskazują, że liczba ta, przy zachowaniu dotychczasowych wskaźników migracyjnych, ulegnie powiększeniu do 733 tysięcy¹⁸.

Wśród członków hiszpańskojęzycznej populacji w Kanadzie około 40% miało wykształcenie na poziomie przynajmniej licencjatu, a połowa miała stałe, pełnoetatowe zatrudnienie¹⁹. Takie wyniki powiązane są ze strategią imigracyjną przyjętą przez Kanadę, która, pozwalając imigrantom na wjazd na terytorium kraju, postawiła przede wszystkim na wykształconych specjalistów z różnych dziedzin²⁰. Z drugiej strony częściej wskazuje się obecnie na zmiany wywoływane napływającymi coraz liczniej nowymi imigrantami. Według autorów raportu „Proyecto Latino” opublikowanego w 2011 roku, w latach 2008-2009 około 40% latynoskich uczniów nie ukończyło nauki na poziomie szkoły średniej (klasy 9-12). Za podstawową przyczynę tego zjawiska uznano szeroko pojęty problem bariery językowej, który w najwyższym stopniu dotyczył pierwszego pokolenia imigrantów²¹, podczas gdy drugie pokolenie jest już zazwyczaj dwujęzyczne.

Wraz z nadejściem XXI wieku badacze zaobserwowali wzrost liczby obywateli USA i Meksykanów²² migrujących do Kanady. Badania sondażowe wykazały, że 92% Amerykanów dobrze ocenia Kanadę. Pozytywna ocena migracji na północ sprawiła, że od 2000 roku liczba migrujących obywateli USA uległa podwojeniu²³. Dodatkowo zjawisko to stymulowała sytuacja ekonomiczna, w jakiej Stany Zjed-

¹⁸ *Canada at a glance 2012*, Statistics Canada, [online] <http://www.statcan.gc.ca/pub/12-581-x/2012000/pop-eng.htm#02>, 29 VI 2015; *In Canada's Election, Latinos are a 'Force to be Reckoned With'*, TeleSUR, 16 X 2015, [online] <http://www.telesurtv.net/english/news/In-Canadas-Election-Latinos-are-a-Force-to-be-Reckoned-With-20151016-0044.html>, 11 VI 2016.

¹⁹ S. Houpt, *Targeting Canada's „Invisible” Hispanic Community*, „The Globe and Mail”, [online] <http://www.theglobeandmail.com/report-on-business/industry-news/marketing/targeting-canadas-invisible-hispanic-community/article554684>, 29 VI 2015; *Citizenship and Immigration Canada (2003-2012)*, TLN Telelatino, [online] <http://mediafiles.tlntv.com/Images/Advertisewithus/Hispanic-Canadian-Population-Growth-Report-Web.pdf>, 29 VI 2015.

²⁰ A. G. Green, D. Green, *The Goals of Canada's Immigration Policy. A Historical Perspective*, „Canadian Journal of Urban Research” 2004, t. 13, nr 1, s. 127.

²¹ R. A. Gaztambide-Fernández, *Proyecto Latino, Year 1 – Exploratory Research*, Report to the Toronto District School Board, I 2011, [online] <http://www.oise.utoronto.ca/oise/UserFiles/File/ProyectoLatinoReportJan2011.pdf>, 29 VI 2015.

²² Kolumbijczycy, Meksykanie i Haitińczycy stanowią obecnie najliczniejsze grupy latynoskie przybywające do Kanady. Niemal połowa imigrantów latynoskich, którzy przybyli do Kanady między 2003 a 2012 rokiem, pochodziła z Kolumbii (30%) i Meksyku (19%); za: *Citizenship and Immigration Canada...*

²³ *Canada Becoming the More Attractive North American Immigration Destination*, Canada Immigration Newsletter, [online] <http://www.cicnews.com/2007/08/canada-attractive-north-american-immigration-destination-0834.html>, 19 VI 2015.

noczone znalazły się u schyłku pierwszej dekady XXI wieku. Problemy ekonomiczne południowego sąsiada sprawiły również, że mniej Kanadyjczyków decydowało się na migrację do USA.

Analizy efektywności i skutków polityki migracyjnej realizowanej przez kraje będące popularnymi miejscami docelowymi imigrantów wskazują na Kanadę jako kraj dobrze zaplanowanej polityki migracyjnej. Począwszy od 1967 roku, w państwie tym stosowany jest system punktowy, w którym nie przywiązuje się istotnej wagi do rasy czy pochodzenia. Punkty przyznawane są za wykształcenie, znajomość języka angielskiego i francuskiego oraz doświadczenie zawodowe²⁴. System przyjęty przez Kanadę znalazł naśladowców. Podobne rozwiązania zastosowano w Australii, Nowej Zelandii oraz w Singapurze²⁵. Obserwacje populacji imigrantów już osiadłych na terytorium Kanady dowiodły, że o ile można było uniknąć dyskryminacji na etapie decydowania, komu zezwolić na przekroczenie granicy, o tyle codzienne funkcjonowanie przyniosło inne doświadczenia. W praktyce wielu imigrantów w różnych sferach doświadczało aktów dyskryminacji. W 2006 roku Kanadyjczycy obrali nową strategię przyjmowania nowo przybywających. Naczelną ideą stało się preferencyjne traktowanie pracowników, którym złożono ofertę pracy. Tym bardziej że odsetek bezrobotnych wśród imigrantów jest o 50% wyższy niż wśród kanadyjskich pracowników²⁶. Od stycznia 2015 roku Citizenship and Immigration Canada (CIC) wprowadził nowy elektroniczny system zwany Express Entry²⁷, skierowany do imigrantów starających się o stały pobyt w Kanadzie, w ramach jednego z federalnych programów: Federal Skilled Worker Program, Federal Skilled Trades Program lub Canadian Experience Class²⁸. Programy te opracowane zostały jako innowacyjna (choć nie nowa, gdyż w 2009 roku podobne rozwiązania wprowadziła m.in. Nowa Zelandia i Australia) odpowiedź na zapotrzebowanie gospodarcze Kanady. Ścieżka szybkiego pozyskania specjalistów, na których jest duże zapotrzebowanie na rynku pracy, miała być remedium

²⁴ *Entry criteria and the Comprehensive Ranking System*, Government of Canada, [online] <http://www.cic.gc.ca/english/express-entry/criteria-crs.asp>, 11 VI 2016.

²⁵ *No Country for Old Men*, „The Economist”, 10 I 2015, [online] <http://www.economist.com/news/americas/21638191-canada-used-prize-immigrants-who-would-make-good-citizens-now-people-job-offers-have>, 19 VI 2015.

²⁶ *Labor force characteristics by immigrant status of population aged 25 to 54, and by educational attainment*, Statistics Canada, [online] <http://www.statcan.gc.ca/tables-tableaux/sum-som/101/cst01/labor90a-eng.htm>, 11 VI 2016.

²⁷ A. Fleras, *Immigration Canada. Evolving Realities, and Emerging Challenges in a Postnational World*, Vancouver 2014, s. 126.

²⁸ *Express Entry*, Citizenship and Immigration Canada, [online] <http://www.cic.gc.ca/english/immigrate/express/express-entry.asp>, 19 VI 2015.

na niedobór miejscowej siły roboczej. Nowy system stworzył jednak okazję do nadużyć i dyskryminacji, jak np. preferowanie kandydatów z anglojęzycznymi nazwiskami lub przedstawianie fikcyjnych ofert pracy od nieistniejących pracodawców. Krytycy nowego programu podkreślali także inną jego słabość²⁹. Uważali, że normą stać się może skłonność do sprowadzania imigrantów powszechnie uważanych za wartościowych, bo dobrze wykształconych i uważanych za wysokiej klasy specjalistów. Za takich m.in. uważa się obywateli Indii czy Chin. Co więcej, drugie pokolenie Azjatów również dobrze sobie radzi w społeczeństwie kanadyjskim, wzmacniając pozytywne opinie o tej grupie, co z kolei przekłada się na rosnącą migrację azjatycką do Kanady. Inaczej sytuacja przedstawia się z imigrantami latinoamerykańskimi. Drugie pokolenie Latynosów nie radzi sobie tak dobrze, jak ich azjatyccy rówieśnicy³⁰.

Współcześnie USA realizują restrykcyjną politykę imigracyjną. W szczególności ataki z 11 września 2001 roku zaostrzyły podejście Amerykanów do nowo przybywających. Widocznym efektem tej postawy jest militaryzacja granicy z Meksykiem, gdzie najczęściej podejmowane są próby nielegalnego przedostania się do USA, i to nie tylko przez Meksykanów. Latynosi w Stanach Zjednoczonych stanowią obecnie największą grupę etniczną, w której dominują liczebnie Meksykanie. W 2012 roku po raz pierwszy saldo migracji meksykańsko-amerykańskiej spadło prawie do zera³¹. Co oznacza, że niemal tyle samo imigrantów napłynęło, co wyjechało. Wśród przyczyn tego zjawiska wymieniano problemy na rynku pracy tradycyjnie dotąd dostępnym dla imigrantów (np. w sektorze budowlanym czy nisko opłacanych usług), militaryzację granicy, wzrost liczby deportacji itd. W czasie, kiedy Amerykanie zaostrzali kontrolę nad imigracją, Kanada zaczęła wprowadzać ułatwienia dla imigrantów meksykańskich. Także wejście w życie w 1994 roku układu NAFTA zmieniło sytuację migracji meksykańskiej do Kanady. Ułatwienia imigracyjne takie jak uproszczenie procedur związanych z przekraczaniem granicy (meksykańskim turystom wystarczy paszport) czy mniejsze opłaty skłaniają Meksykanów do udawania się na północ kontynentu, z pominięciem Stanów Zjednoczonych. Pomiędzy 1991 a 2001 rokiem liczba imigrantów z Meksyku niemal podwoiła się i osiągnęła pułap 43 tysięcy. W 2004 roku 11 340 meksykańskich pracowników tymczasowych znalazło za-

²⁹ *No Country for Old Men*, „The Economist”, 10 I 2015, [online] <http://www.economist.com/news/americas/21638191-canada-used-prize-immigrants-who-would-make-good-citizens-now-people-job-offers-have>, 19 VI 2015.

³⁰ *Ibidem*.

³¹ J. S. Passel, D. Cohn, A. Gonzalez-Barrerra, *Net Migration From Mexico Falls to Zero – and Perhaps Less*, Pew Research Center, 23 IV 2012, [online] <http://www.pewhispanic.org/2012/04/23/net-migration-from-mexico-falls-to-zero-and-perhaps-less>, 19 VI 2015.

trudnienie w Kanadzie. Była to druga co wielkości grupa pracowników sezonowych po obywatelach USA³².

Jose Carreño Figueras zwraca uwagę, że przez Meksykanów Kanadyjczycy są przedstawiani jako „lepiej wychowani” Amerykanie, pozbawieni imperialnych ambicji i arogancji³³. Często USA i Kanadzie przypisywane były role „dobrego i złego policjanta”, gdzie tym dobrym zwykle była Kanada. Taką opinię Kanadyjczycy zbudowali sobie również na gruncie ich stosunku do imigrantów latynoskich. Zwłaszcza w konfrontacji z latynoskimi doświadczeniami w USA, m.in. wymagającymi procedurami migracyjnymi, profilowaniem rasowym, kłopotami z nielegalną imigracją. W tym kontekście obraz migracyjnej Kanady wyglądał idyllicznie³⁴.

W przypadku Stanów Zjednoczonych jednym z poważnych problemów jest nielegalna imigracja meksykańska. W USA w 2014 roku mieszkało 5,6 miliona nielegalnych imigrantów z Meksyku, a szacunkowe dane amerykańskiej straży granicznej dodatkowo wskazują, że rocznie do Stanów Zjednoczonych przedostaje się nielegalnie około pół miliona Meksykanów³⁵. Tymczasem w Kanadzie tylko niewielki procent Meksykanów pracujących sezonowo decyduje się na nielegalny pobyt. Osoby przestrzegające kanadyjskich przepisów migracyjnych nie mają problemów z ponownym wjazdem do kraju, co czyni pozostawanie nielegalnie na terytorium państwa nieopłacalnym. W 2014 roku kanadyjskie władze ogłosiły program CAN+³⁶. Kanadyjski minister ds. obywatelstwa i imigracji Chris Alexander tak przedstawił tę inicjatywę: „nasz rząd otwiera drzwi do rozwoju gospodarczego, przy równoczesnym zabezpieczeniu integralności systemu migracyjnego. Wprowadzając na stałe program CAN+, nasz rząd skraca i ułatwia Meksykanom podróż do Kanady, czy to w celach biznesowych, rodzinnych czy turystycznych. Program wzmocni relacje zainicjowane partnerstwem w NAFTA i przyczyni się do wzrostu gospodarczego w obu krajach”³⁷.

³² D. Harman, *Mexicans Head North for a Better Life. Way North*, „The Christian Science Monitor”, 28 X 2005, [online] <http://www.csmonitor.com/2005/1028/p01s04-woam.html>, 19 VI 2015.

³³ J. Carreño Figueras, *The Enigma of Canada's Image. Neither Dudley Do-Right Nor Joe Canadian*, [w:] *Canada Among Nations 2011-12. Canada and Mexico's Unfinished Agenda*, eds. A. Bugailiskis, A. Rozental, Montreal 2012, s. 87.

³⁴ *Ibidem*.

³⁵ A. Gonzalez-Barrera, J.M. Krogstad, *What we know about illegal immigration from Mexico*, Pew Research Center, 20 XI 2015, [online] <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2015/11/20/what-we-know-about-illegal-immigration-from-mexico>, 11 VI 2016.

³⁶ P. Rakobowchuk, *Ottawa Makes It Easier For Mexicans To Come to Canada*, Huffington Post, 5 XII 2014, [online] http://www.huffingtonpost.ca/2014/05/12/mexican-immigration-canada_n_5310130.html, 19 VI 2015.

³⁷ *CAN+ Program to Facilitate Trade and Travel with Mexico*, Government of Canada, [online] <http://www.canadainternational.gc.ca/mexico-mexique/imm/PressRelease-Communique-2014-05.aspx?lang=eng>, 19 VI 2015.

Założeniem programu jest przede wszystkim ułatwienie procesu wizowego (*temporary resident visa*) dla osób, które w czasie ostatnich dziesięciu lat podróżowały do Kanady lub USA. Wobec takich podróżnych zniesiono np. wymóg udowodnienia posiadania wystarczających środków finansowych³⁸.

Problem nielegalnej imigracji rozwijał się w Kanadzie inaczej niż w przypadku USA³⁹. Napływ nielegalnych imigrantów do Kraju Kłonowego Liścia po drugiej wojnie światowej zwiększył się pod koniec lat 60. Dzięki nowej polityce wprowadzanej w życie przez premiera Pierre'a Trudeau Kanada zyskała opinię kraju pasywnego w egzekwowaniu prawa imigracyjnego i otwartego na wielokulturowość. W 1967 roku powołano do życia Immigration Appeal Board, instytucję rozpatrującą odwołania od decyzji o odmowie przyznania prawa stałego pobytu. W praktyce rozwiązanie to okazało się problematyczne. W miarę, jak rosła liczba imigrantów przybywających do Kanady, rosła liczba odwołań⁴⁰. Beneficjentami ówczesnej sytuacji stali się przede wszystkim, najliczniej w owym czasie przybywający, imigranci azjatyccy oraz latynoscycy. W 1971 roku premier Trudeau ogłosił wielokulturowość oficjalną polityką Kanady, obiecując wsparcie imigrantom m.in. w zakresie pokonywania bariery językowej⁴¹. Sankcje ustanowione dla pracodawców świadomie zatrudniających nielegalnych imigrantów stały się właściwie martwą literą. Egzekwowanie zapisów przebiegało dość opornie i nieefektywnie, głównie ze względu na towarzyszące temu dwuznaczności związane np. z koniecznością udowodnienia świadomego zatrudnienia itd.

Populację hiszpańskojęzyczną w Kanadzie tworzy wiele grup, wśród których najliczniej zaznaczyły swoją obecność te pochodzące z Meksyku, Gwatemali, Ni-

„Our government is opening the door to economic growth while protecting the integrity of Canada's immigration system. By making the CAN+ program permanent, our government is making it easier and faster for Mexican travellers to come to Canada to do business, visit family or friends, or bolster Canada's tourism industry. This will further strengthen relations with our valued NAFTA partner and will help foster economic growth in both our countries”. P. Rakobowchuk, *Ottawa Makes It Easier For Mexicans To Come to Canada*, Huffington Post, 5 XII 2014, [online] http://www.huffingtonpost.ca/2014/05/12/mexican-immigration-canada-_n_5310130.html, 19 VI 2015.

³⁸ *Facilitating legitimate trade and travel*, Government of Canada, [online] http://news.gc.ca/web/article-en.do?nid=847129&_ga=1.268295886.1570006879.1435697466, 30 VI 2015.

³⁹ W. A. Cornelius, P. L. Martin, J. F. Hollified, *Controlling Immigration. A Global Perspective*, Stanford 1994, s. 131, 133.

⁴⁰ F. Hawkins, *Critical Years in Immigration. Canada and Australia Compared*, Montreal-Kingston 1991, s. 46.

⁴¹ *Canadian Multiculturalism Policy, 1971*, Canadian Museum of Immigration at Pier 21, [online] <http://www.pier21.ca/research/immigration-history/canadian-multiculturalism-policy-1971>, 30 VI 2015.

karagui, Salwadoru, Argentyny, Peru i Chile⁴². W dużej części imigranci z tych obszarów należą do współczesnej fali migracyjnej zapoczątkowanej w drugiej połowie XX wieku. Wśród nich wielu przybyło jako uchodźcy uciekający przed politycznymi zawirowaniami, które przetaczały się przez Amerykę Łacińską. Tak było m.in. z obywatelami Salwadoru. Wojna domowa (1980-1992), która dotknęła ten kraj, zaowocowała ogromną liczbą uchodźców. Przed prześladowaniami uciekła jedna czwarta mieszkańców Salwadoru, z czego wielu udało się do Kanady, kiedy USA nie zgodziły się na przyjęcie kolejnych Salwadorczyków. Między 1982 a 1987 rokiem 11 251 obywateli tego państwa zostało przyjętych przez kanadyjskie władze w ramach specjalnego programu pomocowego⁴³. Kanada zawiesiła w tym czasie również deportacje tych Salwadorczyków, którzy przedostali się na jej terytorium nielegalnie. Skutkiem takiej polityki był gwałtowny wzrost liczby członków tej grupy na terytorium Kanady, gdzie Salwadorczycy stali się najliczniejszą środkowo-amerykańską grupą etniczną. W 2001 roku liczba Salwadorczyków przebywających w Kandzie jako imigranci i tymczasowi mieszkańcy (*immigrants and nonpermanent residents*) sięgnęła 39 200 osób⁴⁴.

Dekady lat 80. i 90. XX wieku przyniosły wzrost liczby przybywających Gwatemalczyków i Nikaraguańczyków. W 1987 roku na terytorium Kanady było 7700 Gwatemalczyków oraz 7081 Nikaraguańczyków⁴⁵. Ich liczba mogłaby być większa, jednak w efekcie polityki realizowanej przez wysokiego komisarza ds. uchodźców ONZ, zalecającej osiadanie bliżej kraju pochodzenia, do Kanady wymigrowała tylko ograniczona część uciekinierów. Wielu zdecydowało się wybrać Meksyk, Honduras czy Kostarykę⁴⁶. Niewielkie grupy uchodźców jednak nadal napływały do odległej Kanady i kolejne lata przyniosły sukcesywny, choć niewielki, wzrost populacji Gwatemalczyków i Nikaraguańczyków. Według danych cenzusowych w 2001 roku na terytorium Kanady było 14 095 imigrantów oraz tymczasowych rezydentów pochodzenia gwatemalskiego oraz 9535 nikaraguańskiego⁴⁷. W 2011 roku odpowiednio: 20 765 i 11 445⁴⁸.

⁴² J. M. Bumsted, *Canada's Diverse Peoples. A Reference Sourcebook*, California 2003, s. 311.

⁴³ J. C. Hathaway, *The Conundrum of Refugee Protection in Canada. From Control to Compliance to Collective Deterrence*, [w:] *Refugees and the Asylum Dilemma in the West*, ed. G. Loescher, Pennsylvania 2010, s. 80.

⁴⁴ M. C. Garcia, *Canada. A Northern Refuge for Central Americans*, Migration Policy Institute, 1 IV 2006, [online] <http://www.migrationpolicy.org/article/canada-northern-refuge-central-americans>, 30 VI 2015.

⁴⁵ *Ibidem*.

⁴⁶ J. Powell, *Encyclopedia of North American Immigration*, New York 2009, s. 212.

⁴⁷ M. C. Garcia, *op. cit.*

⁴⁸ *NHS Profile, Canada, 2011*, Statistics Canada, [online] <http://www12.statcan.gc.ca/nhs-enm/2011/dp-pd/prof/details/page.cfm?Lang=E&Geo1=PR&Code1=01&Data=Count&SearchText=Canada&SearchType=Begins&SearchPR=01&A1=Ethnic%20origin&B1=All&Custom=&TABID=1>, 11 VI 2016.

Wspomniana wcześniej dekada lat 80. okazała się również istotna dla Brazylii. Kraj ten pogrążył się w problemach gospodarczych, których rezultatem była liczna emigracja do USA, Kanady oraz krajów europejskich. Sytuacja ta była o tyle niecodzienna, że Brazylia dotąd funkcjonowała jako kraj głównie przyjmujący imigrantów. Galopująca inflacja, bezrobocie, niskie płace, wysokie koszty życia skłoniły jednak wielu Brazylijczyków do opuszczenia kraju. Ta fala emigrantów dość często określała siebie jako „uchodźców ekonomicznych”⁴⁹. Imigracja brazylijska do Kanady do połowy XX wieku nie została dokładnie zbadana i opiera się na szacunkach⁵⁰. Wynika to z trudności z klasyfikowaniem imigrantów brazylijskich. Kanada do 1962 roku nie wyodrębniała grupy imigrantów brazylijskich, lecz wliczała ich do zbiorczej kategorii „Południowoamerykanie”.

W 2001 roku w Kanadzie było 11 700 legalnych imigrantów brazylijskich, pięć lat później – 15 120, z czego połowa przybyła w ostatniej dekadzie XX wieku (w 2011 roku było ich już 25 395)⁵¹. Podobny stan liczebny odnotowany został na początku lat 90. wśród Argentyńczyków mieszkających w tym kraju. Liczba obywateli Argentyny opuszczających kraj wzrosła na skutek polityki realizowanej przez Juana Perona. Współcześnie nie stanowią oni ani licznej, ani wyrazistej grupy etnicznej⁵².

Trudna sytuacja wewnętrzna w Chile w latach 70. XX wieku, kiedy do władzy doszedł generał Augusto Pinochet, wpłynęła na wzrost emigracji z tego latynoamerykańskiego kraju. Chilijczycy, którzy jako kraj osiedlenia wybrali Kanadę, w odróżnieniu od uchodźców z Salwadoru nie spotkali się z ciepłym przyjęciem. Więcej wsparcia uchodźcy otrzymali ze strony kanadyjskich obywateli, choć społeczeństwo to również się podzieliło. Część była przeciwna przyjmowaniu „lewicowców”, jak nazywano chilijskich uchodźców. Uważali, że obalenie rządów Salvadora Allendego przez gen. Pinocheta było dobrym posunięciem i w związku z tym oce-

⁴⁹ C. R. Ember, M. Ember, I. A. Skoggard, *Encyclopedia of Diasporas. Immigrant and Refugee Cultures Around the World*, t. 1: *Overviews and Topics*, t. 2: *Diaspora Communities*, New York 2005, s. 602.

⁵⁰ R. Barbosa, *Brazilian Immigration to Canada*, „Canadian Ethnic Studies” 2009, t. 41, nr 1/2, s. 219.

⁵¹ *Brazilian Immigration*, North American Immigration, [online] <http://northamericanimmigration.org/45-brazilian-immigration.html>, 30 VI 2015; Statistics Canada, *Tabela: Immigrant Status and Period of Immigration (8) and Place of Birth (261) for the Immigrants and Non-permanent Residents of Canada, Provinces, Territories, Census Metropolitan Areas and Census Agglomerations, 2006 Census – 20% Sample Data*, [online] <http://www12.statcan.gc.ca/census-recensement/2011/rt-td/index-eng.cfm>, 30 VI 2015; *NHS Profile, Canada, 2011*, Statistics Canada, [online] <http://www12.statcan.gc.ca/nhs-enm/2011/dp-pd/prof/details/page.cfm?Lang=E&Geo1=PR&Code1=01&Data=Count&SearchText=Canada&SearchType=Begins&SearchPR=01&A1=Ethnic%20origin&B1=All&Custom=&camp;TABID=1>, 11 VI 2016.

⁵² J. Powell, *Encyclopedia of North American Immigration*, New York 2009, s. 17.

na Chilijczyków uciekających przed nową władzą była negatywna. Część społeczeństwa kanadyjskiego jednak pomagała uchodźcom. Kanadyjska Rada Kościołów oraz wiele już działających bądź nowo powoływanych organizacji pomagało im w osiedleniu się⁵³. Według danych cenzusowych z 2006 roku w Kanadzie mieszkało 26 505 Chilijczyków (z czego 19 375 przybyło przed 1991 rokiem)⁵⁴. Obecnie liczba ta wynosi 38 135 osób⁵⁵.

Kanada zarządza strumieniem migracyjnym według ogólnej reguły przyjętej w drugiej połowie XX wieku⁵⁶. Naczelną wytyczną tej zasady jest preferencyjne traktowanie imigrantów wyspecjalizowanych (*skilled immigrants*)⁵⁷. Starający się o przyjazd do Kanady gromadzą punkty za wiek, wykształcenie, doświadczenie zawodowe, znajomość języka angielskiego i/lub francuskiego oraz posiadanie oferty pracy od kanadyjskiego pracodawcy⁵⁸. Zważywszy na przyjęte kryteria, Latynoamerykanie nie należą do grupy licznych beneficjentów tego systemu. Imigranci hiszpańskojęzyczni są zwykle młodzi, ale słabo wykształceni. Do Kanady przybywają więc albo wyspecjalizowani pracownicy albo osoby w ramach programu łączenia rodzin.

Połowa tych, którzy przybyli, osiedliła się w Ontario. Niemal wszyscy Latynoamerykanie w Kanadzie skupieni są w czterech prowincjach. Poza wspomnianym już Ontario, jeszcze w Quebecu, Brytyjskiej Kolumbii oraz Albercie⁵⁹.

⁵³ F. Peddie, *Chilean Refugees in Canada and their Long-Term Impact*, [online] <http://dialogos.ca/2007/07/chilean-refugees-in-canada-and-their-long-term-impact>, 30 VI 2015.

⁵⁴ Statistics Canada, Tabela: *Immigrant Status and Period...*

⁵⁵ *NHS Profile, Canada, 2011*, Statistics Canada, [online] <http://www12.statcan.gc.ca/nhs-enm/2011/dp-pd/prof/details/page.cfm?Lang=E&Geo1=PR&Code1=01&Data=Count&SearchText=Canada&SearchType=Begins&SearchPR=01&A1=Ethnic%20origin&B1=All&Custom=&TABID=1>, 11 VI 2016.

⁵⁶ M. Kijewska-Trembecka, *Współczesne wieloetniczne społeczeństwo Kanady*, [w:] *Kanada na przełomie XX i XXI wieku. Polityka, społeczeństwo, edukacja*, red. M. Kijewska-Trembecka, Kraków 2013, s. 162-170.

⁵⁷ W prawie migracyjnym Kanady istnieje kilka kategorii imigrantów i dla każdej z nich określone zostały odrębne wymogi i przepisy. Szerzej na ten temat: A. Reczyńska, T. Soroka, *Polska emigracja do Kanady na przełomie wieków XX i XXI w kontekście kanadyjskiej polityki migracyjnej*, „*Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny*” 2013, nr 3, s. 5-18.

⁵⁸ G. H. Hanson, C. McIntosh, *Birth Rates and Border Crossings. Latin American Migration to the US, Canada, Spain and the UK*, „*The Economic Journal*” 2012, t. 122, nr 561, s. 716.

⁵⁹ *NHS Profile, Canada, 2011*, Statistics Canada, [online] <http://www12.statcan.gc.ca/nhs-enm/2011/dp-pd/dt-td/Lp-eng.cfm?LANG=E&APATH=5&DETAIL=0&DIM=0&FL=A&FREE=0&GC=01&GID=0&GK=1&GRP=0&PID=0&PRID=0&PTYPE=105277&S=0&SHOWALL=0&SUB=0&Temporal=2013&THEME=95&VID=0&VNAMEE=&VNAM EF=>, 11 VI 2016.

W 2010 roku Kanada świętowała dwudziestolecie swojego pełnego członkostwa w Organizacji Państw Amerykańskich. Przy tej okazji podkreślano również, przyjętą kilka lat wcześniej, strategię zaangażowania w Amerykach. Władze Kanady ogłosiły, że od 2007 roku zainwestowały ponad 5,4 miliarda CAD w międzynarodowe wsparcie dla Ameryki Łacińskiej i Karaibów⁶⁰. Kanadyjczycy nie podzielają jednak stanowiska władz. Badanie opinii publicznej przeprowadzone w Kanadzie w marcu 2011 roku pokazało wybiórcze zainteresowanie światem latynoamerykańskim. Największą przychylnością obywatele kanadyjskich cieszyły się Brazylia i Argentyna, a najmniej pozytywnie wypowiadali się oni o Meksyku, Haiti i Kolumbii⁶¹. W przypadku Meksyku nawet północnoamerykańska współpraca pomiędzy oboma krajami nie zdołała ocieplić wizerunku południowego partnera postrzeganego jako kraj ogarnięty korupcją, mający ogromny problem z przestępczością, narkotykami i nielegalną imigracją do USA. Z drugiej strony wysoka pozycja Brazylii czy Argentyny tłumaczona była nieznanymi tym obszarów przez Kanadyjczyków. Oba kraje rzadko pojawiają się w przekazach medialnych, a diaspory brazylijska i argentyńska są w Kanadzie mało liczne i tym samym niezbyt rozpoznawalne.

Napływ imigrantów do Kraju Klonowego Liścia nie słabnie. Przyczynia się do tego otwartość na obcokrajowców, wzmocniona dobrymi wskaźnikami ekonomicznymi kraju. Wysokie pozycje w światowych rankingach najbogatszych państw świata stają się czynnikiem przyciągającym imigrantów motywowanych ekonomicznie. Także otwartość rynku pracy jest ważna. Wszystko to sprawia, że Kanada ma jeden z najwyższych wskaźników migracji w skali globalnej. W przeciwieństwie jednak do wysokiego poziomu zadowolenia z życia Kanadyjczyków imigranci mają mniej powodów do satysfakcji. Cudzoziemcy, zwłaszcza nowo przybyli imigranci, zatrudniani są poniżej swoich kompetencji, otrzymują też niższe niż obywateli wynagrodzenie za analogiczną pracę. Relatywnie najłatwiej dostępne są dla nich prace w niskopłatnych sektorach usługowych. Tym samym standardy te nie odbiegają od tego, czego doświadczają imigranci w USA, a także innych państwach imigracyjnych.

⁶⁰ *Canada's Strategy for Engagement in the Americas*, Foreign Affairs, Trade and Development of Canada, [online] <http://www.international.gc.ca/americas-ameriques/strategy-strategie.aspx?lang=eng>, 30 VI 2015.

⁶¹ V. Armony, J. Jedwab, *Canadians Largely Indifferent to Latin America and the Caribbean*, Focal Point, VII-VIII 2011, t. 10, nr 6, [online] http://www.occah.org/DATA/PUBLICATION/48-v-Canadas_humanitarian_aid_in_the_Americas__Searching_for_an_identity.pdf, 30 VI 2015.

BIBLIOGRAFIA

Źródła

- Canada at a glance 2012, Statistics Canada, [online] <http://www.statcan.gc.ca/pub/12-581-x/2012000/pop-eng.htm#c02>.
- Canada's Population Estimates, Fourth Quarter 2014, Statistics Canada, [online] <http://www.statcan.gc.ca/daily-quotidien/150318/dq150318c-eng.pdf>.
- Immigration and Ethnocultural Diversity in Canada, National Household Survey 2011, Statistics Canada, [online] <http://www.statcan.gc.ca>.
- Labour force characteristics by immigrant status of population aged 25 to 54, and by educational attainment, Statistics Canada, [online] <http://www.statcan.gc.ca/tables-tableaux/sum-som/101/cst01/labor90a-eng.htm>.
- Profile of the Foreign Born Population in the United States, Minnesota: U.S. Department of Commerce, Economics and Statistics Administration, Bureau of the Census 1999.

Opracowania

- Barbosa R., *Brazilian Immigration to Canada*, „Canadian Ethnic Studies” 2009, t. 41, nr 1/2.
- Bumsted J. M., *Canada's Diverse Peoples. A Reference Sourcebook*, California: ABC-CLIO 2003.
- Carreño Figueras J., *The Enigma of Canada's Image. Neither Dudley Do-Right Nor Joe Canadian*, [w:] *Canada Among Nations 2011-12. Canada and Mexico's Unfinished Agenda*, eds. A. Bugailiskis, A. Rozental, Montreal: McGill-Queen's Press 2012.
- Cornelius W. A., Martin P. L., Hollified J. F., *Controlling Immigration. A Global Perspective*, Stanford: Stanford University Press 1994.
- Ember C. R., Ember M., Skoggard I. A., *Encyclopedia of Diasporas. Immigrant and Refugee Cultures Around the World*, t. 1: *Overviews and Topics*; t. 2: *Diaspora Communities*, New York: Springer Science & Business Media 2005.
- Fleras A., *Immigration Canada. Evolving Realities, and Emerging Challenges in a Postnational World*, Vancouver: UBC Press 2014.
- Green A. G., Green D., *The Goals of Canada's Immigration Policy. A Historical Perspective*, „Canadian Journal of Urban Research” 2004, t. 13, nr 1.
- Hathaway J. C., *The Conundrum of Refugee Protection in Canada. From Control to Compliance to Collective Deterrence*, [w:] *Refugees and the Asylum Dilemma in the West*, ed. G. Loescher, Pennsylvania: Penn State Press 2010.
- Hanson G. H., McIntosh C., *Birth Rates and Border Crossings. Latin American Migration to the US, Canada, Spain and the UK*, „The Economic Journal” 2012, t. 122, nr 561, [online] http://papers.ssrn.com/sol3/papers.cfm?abstract_id=2073107.
- Hawkins F., *Critical Years in Immigration. Canada and Australia Compared*, Montreal-Kingston: McGill-Queen's Press 1991.
- Huntington S., *Zderzenie cywilizacji*, przeł. H. Jankowska, Warszawa: Muza 1997.
- Kijewska-Trembecka M., *Współczesne wieloetniczne społeczeństwo Kanady*, [w:] *Kanada na przełomie XX i XXI wieku. Polityka, społeczeństwo, edukacja*, red. M. Kijewska-Trembecka, Kraków: Księgarnia Akademicka 2013.
- Neuwirth G., *Toward a Theory of Immigrant Integration*, [w:] *Immigrant Canada. Demographic, Economic and Social Challenges*, eds. L. Driedger, S. S. Halli, Toronto: University of Toronto Press 1999.

- Powell J., *Encyclopedia of North American Immigration*, New York: Infobase Publishing 2009.
- Reczyńska A., Soroka T., *Polska emigracja do Kanady na przełomie wieków XX i XXI w kontekście kanadyjskiej polityki migracyjnej*, „Studia Migracyjne – Przegląd Polonijny” 2013, nr 3.
- Society at a Glance 2014 OECD Social Indicators: OECD Social Indicators*, OECD Publishing 2014.

Materialy internetowe

- Armony V., Jedwab J., *Canadians Largely Indifferent to Latin America and the Caribbean*, Focal Point, VII-VIII 2011, t. 10, nr 6, [online] http://www.occah.org/DATA/PUBLICATION/48-v~Canadas_humanitarian_aid_in_the_Americas__Searching_for_an_identity.pdf.
- Brazilian Immigration*, North American Immigration, [online] <http://northamericanimmigration.org/45-brazilian-immigration.html>.
- CAN+ Program to Facilitate Trade and Travel with Mexico*, Government of Canada, [online] <http://www.canadainternational.gc.ca/mexico-mexique/imm/PressRelease-Communiqu-2014-05.aspx?lang=eng>.
- Canada Becoming the More Attractive North American Immigration Destination*, Canada Immigration Newsletter, [online] <http://www.cicnews.com/2007/08/canada-attractive-north-american-immigration-destination-0834.html>.
- Canada: Immigration, Security*, Migration News, I 2002, t. 9, nr 1, [online] <https://migration.ucdavis.edu/mn/more.php?id=2536>.
- Canada's Foreign-born Population Soars to 6.8 million*, CBC News Canada, [online] <http://www.cbc.ca/news/canada/canada-s-foreign-born-population-soars-to-6-8-million-1.1308179>.
- Canada's Strategy for Engagement in the Americas*, Foreign Affairs, Trade and Development of Canada, [online] <http://www.international.gc.ca/americas-ameriques/strategy-strategie.aspx?lang=eng>.
- Canadian Multiculturalism Policy, 1971*, Canadian Museum of Immigration at Pier 21, [online] <http://www.pier21.ca/research/immigration-history/canadian-multiculturalism-policy-1971>.
- Entry criteria and the Comprehensive Ranking System*, Government of Canada, [online] <http://www.cic.gc.ca/english/express-entry/criteria-crs.asp>.
- Express Entry*, Citizenship and Immigration Canada, [online] <http://www.cic.gc.ca/english/immigrate/express/express-entry.asp>.
- Facilitating legitimate trade and travel*, Government of Canada, [online] http://news.gc.ca/web/article-n.do?nid=847129&_ga=1.268295886.1570006879.1435697466.
- Garcia M. C., *Canada: A Northern Refuge for Central Americans*, Migration Policy Institute, 1 IV 2006, [online] <http://www.migrationpolicy.org/article/canada-northern-refuge-central-americans>.
- Gaztambide-Fernández R. A., *Proyecto Latino, Year 1 – Exploratory Research*, Report to the Toronto District School Board, I 2011, [online] <http://www.oise.utoronto.ca/oise/UserFiles/File/ProyectoLatinoReportJan2011.pdf>.

- Gonzalez_Barrera A., Krogstad J. M., *What We Know About Illegal Immigration from Mexico*, Pew Research Center, 20 XI 2015, [online] <http://www.pewresearch.org/fact-tank/2015/11/20/what-we-know-about-illegal-immigration-from-mexico>.
- Harman D., *Mexicans Head North for a Better Life. Way North*, „The Christian Science Monitor” 2005, 28 X, [online] <http://www.csmonitor.com/2005/1028/p01s04-woam.html>.
- Houpt S., *Targeting Canada's „Invisible” Hispanic Community*, „The Globe and Mail”, [online] <http://www.theglobeandmail.com/report-on-business/industry-news/marketing/targeting-canadas-invisible-hispanic-community/article554684>.
- In Canada's Election, Latinos are a „Force to be Reckoned With”*, TeleSUR, 16 X 2015, [online] <http://www.telesurtv.net/english/news/In-Canadas-Election-Latinos-are-a-Force-to-be-Reckoned-With-20151016-0044.html>.
- Kanada zwiększa plany imigracyjne*, „Puls Biznesu”, 12 III 2016, [online] <http://www.pb.pl/4426424,40138,kanada-zwieksza-plan-y-imigracyjne>.
- No Country for Old Men*, „The Economist”, 10 I 2015, [online] <http://www.economist.com/news/americas/21638191-canada-used-prize-immigrants-who-would-make-good-citizens-now-people-job-offers-have>.
- OECD, *International Migration Outlook 2012*, OECD Publishing, 2012, [online] http://dx.doi.org/10.1787/migr_outlook-2012-en.
- Passel J. S., Cohn D., Gonzalez-Barrera A., *Net Migration From Mexico Falls to Zero – and Perhaps Less*, Pew Research Center, 23 IV 2012, [online] <http://www.pewhispanic.org/2012/04/23/net-migration-from-mexico-falls-to-zero-and-perhaps-less>.
- Peddie F., *Chilean Refugees in Canada and their Long-Term Impact*, [online] <http://dialogos.ca/2007/07/chilean-refugees-in-canada-and-their-long-term-impact>.
- Rakobowchuk P., *Ottawa Makes It Easier For Mexicans To Come to Canada*, Huffington Post, 5 XII 2014, [online] http://www.huffingtonpost.ca/2014/05/12/mexican-immigration-canada_n_5310130.html.

